

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 42/2024-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Hencovskou, Bajzova 2, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 22Up/578/2023 z 21. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 22Up/578/2023 z 21. septembra 2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 22Up/578/2023 z 21. septembra 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Banská Bystrica **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **821,20 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 15. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu sp. zn. 22Up/578/2023 z 21. septembra 2023. Sťažovateľ navrhuje napadnuté

uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň ústavnému súdu navrhol priznať mu primerané finančné zadostučinenie 1 000 eur a zaviazať okresný súd na úhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 42/2024 z 25. januára 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že žalobca sa v upomínacom konaní podľa zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o upomínacom konaní“) pred okresným súdom domáhal od sťažovateľa ako žalovaného zaplata 206 148,044 eur s príslušenstvom. Uplatnený nárok odôvodnil dvomi zmluvami o úvere uzavretými so žalobcom. Vyšší súdny úradník okresného súdu v predmetnej veci rozhodol platobným rozkazom z 27. apríla 2023, ktorým v prvom výroku sťažovateľa zaviazal povinnosťou zaplatiť žalobcom uplatnený nárok do 15 dní odo dňa jeho doručenia alebo podať v tejto istej lehote odpor. Druhým výrokom uložil sťažovateľovi povinnosť v uvedenej lehote zaplatiť náhradu trov konania žalobcovi 7 885,46 eur.

4. Sťažovateľ podal proti platobnému rozkazu z 27. mája 2023 odpor, v ktorom poukazoval na okolnosti, ktoré si sám neprivodil (v roku 2021 bol obeťou vydieračského únosu, bol obvinený z obzvlášť závažného zločinu sprenevery, bol vzatý nezákonne do väzby, ktorá trvala až do 27. mája 2021, žalobca vyhlásil mimoriadnu splatnosť jeho iných úverov, napriek tomu, že ich riadne splácal). Okresný súd uznesením z 19. júna 2023 s poukazom na § 12 ods. 1 písm. d) zákona o upomínacom konaní odpor sťažovateľa odmietol ako podaný bez vecného odôvodnenia.

5. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu z 19. júna 2023 sťažnosť, ktorou namietal, že z platobného rozkazu nie je zrejmé, akým spôsobom súd dospel k určeniu maximálnych súm vo výške 55 313,64 eur, resp. 71 324,34 eur, ďalej že žalobca nepreukázal doručenie výzvy na zaplata sumy 146 937,30 eur s príslušenstvom na adresu určenú na doručovanie v zmysle jednej z dotknutých zmlúv, ktorá bola podkladom pre vydanie platobného rozkazu (zmluvy o účelovom a splátkovom úvere na bývanie zabezpečenom záložným právom k nehnuteľnosti z 8. septembra 2017), žalobca navýšil úrokovú sadzbu z 1,89 % p. a. na 5,42 % p. a. s účinnosťou od 12. marca 2022, čo bolo v rozpore so zákonom, ale i ďalšou dotknutou zmluvou, ktorá bola podkladom uplatneného nároku (zmluvy o účelovom splátkovom úvere na bývanie zabezpečeným záložným právom k nehnuteľnosti zo 7. marca 2019), žalobca vyhlásil mimoriadnu splatnosť úverov predčasne, a napokon namietal, že obe dotknuté zmluvy o úvere obsahujú minimálne jednu neprijateľnú zmluvnú podmienku, na ktorú mal okresný súd povinnosť prihliadať *ex officio*, a že v predmetnej veci existovali dôvody hodné osobitného zreteľa pre použitie § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

6. Napadnutým uznesením okresný súd sťažnosť sťažovateľa zamietol s odôvodnením, že sťažnosť proti uzneseniu o odmietnutí odporu nemôže slúžiť ako náhrada za odpor proti platobnému rozkazu.

7. Platobný rozkaz nadobudol právoplatnosť a stal sa vykonateľným.

II. Argumentácia sťažovateľa

8. Proti napadnutému uzneseniu o odmietnutí odporu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

- a) Žalobcom uplatnený nárok vychádza zo spotrebiteľskej zmluvy a okresný súd sa v napadnutom konaní nevysporiadal minimálne s jednou neprijateľnou podmienkou, ktorá je obsahom každej z dvoch uzavretých zmlúv o úvere. Sťažovateľ za neprijateľnú označil podmienku dohodnutú v uvedených zmluvách, podľa ktorej je ako spotrebiteľ povinný platiť úroky až do zaplatenia istiny.
- b) S poukazom na § 3 ods. 5 písm. b) zákona o upomínacom konaní v spojení s § 299 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku sťažovateľ uviedol, že pokiaľ by prvá zmluva o úvere bola splatená riadne (336 splátok), k jej splateniu by došlo 30. septembra 2045. Žalobca si však z tejto zmluvy uplatnil úrok vo výške 1,15 % p. a. zo sumy 146 937,30 eur od 3. januára 2023 do zaplatenia, t. j. uplatnil si aj nárok na úrok za obdobie presahujúce dobu trvania prvej zmluvy o úvere v prípade jeho včasného a riadneho splatenia. Z tohto dôvodu považoval sťažovateľ žalobcom uplatnený nárok za neprípustný.
- c) V predmetnej veci ide o nárok vyplývajúci zo spotrebiteľských zmlúv, a okresný súd sa preto mal existenciou neprijateľných zmluvných podmienok zaoberať z úradnej povinnosti (*ex officio*). V tejto spojitosti poukázal na viaceré rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“), ako aj právne závery uvedené v zjednocujúcom rozhodnutí ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/2022-9.
- d) Sťažovateľ ďalej poukázal na skutočnosť, že v zmysle platnej právnej úpravy môže dôjsť k doručeniu platobného rozkazu bez toho, aby sa spotrebiteľ o tom dozvedel, prípadne sa spotrebiteľ o ňom dozvie menej než 15 dní predtým, ako môže podať odpor. Sťažovateľ sa o doručení platobného rozkazu do elektronickej schránky dozvedel 25. mája 2023, t. j. 2 dni pred uplynutím lehoty na podanie odporu.
- e) Napadnuté uznesenie nie je v súlade so základným právom spotrebiteľa na súdnu ochranu a výklad použitých právnych predpisov zo strany všeobecného súdu nie je eurokonformný. V prípade sťažovateľa išlo o odmietnutie spravodlivosti zo strany okresného súdu, a to svojvoľným a arbitrárnym rozhodnutím.

III. Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

9. Okresný súd sa k podanej ústavnej sťažnosti vyjadril prostredníctvom vo veci konajúceho sudcu, ktorý uviedol:

- a) Okresný súd sa vo svojom vyjadrení bude zaoberať iba námietkou, podľa ktorej mal *ex officio* prihliadnuť na to, že dotknuté zmluvy o úvere obsahujú minimálne jednu neprijateľnú zmluvnú podmienku, pretože sťažovateľ v rámci konania pred ústavným súdom nezopakoval celú svoju argumentáciu z upomínacieho konania.
- b) Okresný súd ponajprv zhrnul priebeh konania v tejto veci a poukázal na obsah sťažovateľom podaného odporu.

c) Z listín pripojených k odporu okresný súd zistil, že sťažovateľ je notárom, ktorého podanie by malo vykazovať podstatne vyššie kvalifikačné prvky ako podanie neprávnik. Na základe uvedeného okresný súd uzavrel, že odpor sťažovateľa nebol vecne odôvodnený, a teda bol správne odmietnutý.

d) Sťažnosť proti uzneseniu o odmietnutí odporu nemôže slúžiť ako náhrada za odpor proti platobnému rozkazu. Takýto výklad považuje okresný súd za neprípustný.

e) V súvislosti s námietkou sťažovateľa, že dotknuté zmluvy obsahujú minimálne jednu neprijateľnú zmluvnú podmienku, okresný súd poukázal na to, že v priebehu konania nešpecifikoval žiadnu konkrétnu neprijateľnú podmienku dotknutých zmlúv. S námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa vyčíslenia uplatnenej pohľadávky sa okresný súd vysporiadal už vo výzve z 20. apríla 2023, v ktorej odkázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/42/2020 zo 16. júna 2020. Toto bolo sťažovateľovi známe, keďže spolu s platobným rozkazom mu bol doručený aj návrh žalobcu na vydanie platobného rozkazu s prílohami a tiež aj výzva súdu z 20. apríla 2023 a následné podanie žalobcu.

f) Vyšší súdny úradník v dotknutom konaní pred vydaním platobného rozkazu skúmal neprijateľné zmluvné podmienky v spotrebiteľskej zmluve pri skúmaní prípustnosti návrhu podľa § 3 ods. 5 písm. b) zákona o upomínacom konaní. Fakt, že sa vyšší súdny úradník zaoberal spotrebiteľskými aspektmi uplatneného nároku, potvrdzuje aj jeho výzva žalobcovi z 20. apríla 2023. Okresný súd pripomenul, že v odpore sťažovateľ výslovne uviedol, že istinu ani úroky nepopiera, teda sám považoval nárok v tejto časti za nesporný. Nesporné bolo aj to, že sťažovateľ ako žalovaný je v omeškaní s plnením svojho záväzku voči žalobcovi. Výška úrokov, ktorú sťažovateľ v konečnom dôsledku bude musieť žalobcovi uhradiť, teda bude závisieť od toho, kedy svoj dlh (s ktorým je v omeškaní) uhradí.

g) Aj spotrebiteľa zaťažuje pri aplikovaní prostriedkov procesnej obrany povinnosť tvrdenia [§ 149 CSP], ktorú si v tomto prípade sťažovateľ nesplnil.

h) Napokon okresný súd poukázal na odlišné stanovisko sudcu Milana Lalička v náleze sp. zn. I. ÚS 547/2012 z 24. októbra 2013, v zmysle ktorého nemožno spotrebiteľa neprímerane zvýhodňovať aj s poukazom na zásady rovnosti, *vigilantibus iura, neminem laedere*. Vzhľadom na uvedené okresný súd uzavrel, že k porušeniu označených práv sťažovateľa nedošlo, a preto ústavný súd požiadal, aby jeho ústavnej sťažnosti nevyhovelo.

III.2. Replika sťažovateľa:

10. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol:

a) V preskúmanom konaní sťažovateľ využil sťažnosť proti uzneseniu o odmietnutí odporu, avšak k náprave nezákonného stavu napadnutým uznesením nedošlo. Na zákonnosť a ústavnosť vydaného platobného rozkazu i uznesenia o odmietnutí odporu mal dohliadnuť predovšetkým okresný súd, a preto podal ústavnú sťažnosť.

b) K argumentácii okresného súdu súvisiacej s obsahom podaného odporu sťažovateľ uviedol, že v čase, keď namietal úrok z omeškania, nemal z objektívnych dôvodov počas trvania svojej nezákonnej väzby vedomosť o zvýšení úroku z 1,89 % p. a. na 5,42 % p. a. s účinnosťou od 12. marca 2022 v rozpore s uzavretou zmluvou o úvere a s dobrými mravmi. Žalobca mu taktiež

neoznámil zmenu podmienok uzavretej zmluvy o úvere, keďže na ním zaslanom oznámení bola uvedená adresa s nesprávnym smerovým číslom. Uvedenú skutočnosť označil sťažovateľ ako novú a namietal ju vo svojej sťažnosti proti uzneseniu o odmietnutí odporu. Okresný súd sa uvedeným argumentom vôbec nezaoberal.

c) Sťažovateľ už v odpore jasne spochybňoval vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úverov. V podanej sťažnosti proti uzneseniu o odmietnutí odporu už iba doplnil, že žalobca nepreukázal zaslanie upomienky sťažovateľovi na adresu dohodnutú v zmluve o úvere, a preto k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru došlo predčasne, resp. ani nemohlo dôjsť. Avšak ani touto námietkou sa okresný súd nezaoberal.

d) K ďalšej argumentácii okresného súdu týkajúcej sa rozsahu poučovacej povinnosti, vecného neodôvodnenia odporu či neuvedenia špecifikácie aspoň jednej neprijateľnej zmluvnej podmienky dotknutých zmlúv o úvere sťažovateľ uviedol, že táto obrana okresného súdu nemôže obstať vzhľadom na § 3 ods. 5 písm. b) zákona o upomínacom konaní. Okresný súd bol povinný sa s touto podmienkou prípustnosti návrhu vysporiadať *ex offio* a bez jej splnenia nemal pristúpiť k vydaniu platobného rozkazu. Okresný súd teda požadovaním špecifikácie neprijateľnej zmluvnej podmienky prenáša bremeno zodpovednosti na sťažovateľa v rozpore so zákonom.

e) Sťažovateľ trvá na tom, že dotknuté zmluvy o úvere obsahujú minimálne jednu neprijateľnú zmluvnú podmienku (napr. doba, po ktorú si žalobca uplatňuje nárok na úrok, presahuje dobu trvania zmluvy o úvere). Pokiaľ okresný súd konštatoval neexistenciu neprijateľných podmienok, potom bolo žiaduce, aby svoj záver aspoň minimálne odôvodnil v napadnutom uznesení.

f) Sťažovateľ v predmetnom konaní taktiež namietal, že z platobného rozkazu nie je zrejmé, akým spôsobom došiel k určeniu maximálnych súm, ktoré majú byť ním uhradené (55 313,64 eur a 71 324,34 eur).

g) Napadnutým uznesením bol založený stav, pri ktorom žalobca môže svoj nárok vymáhať cestou exekúcie, a to napriek tomu, že podaný návrh je neprípustný, čím dochádza k zásahu do majetkovej sféry sťažovateľa.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením ním označených práv je založená na tvrdení o nesprávnom postupe okresného súdu a arbitrárnosti jeho právnych záverov v napadnutom uznesení. Kľúčová námietka sťažovateľa uplatnená v ústavnej sťažnosti sa týka spochybnenia správnosti záveru okresného súdu o splnení procesných podmienok pre vydanie platobného rozkazu v dôsledku toho, že zmluvy o úvere, ktorými žalobca svoj nárok odôvodnil, obsahovali minimálne jednu neprijateľnú podmienku.

12. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

13. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka

na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

14. V preskúmvanej veci vystupoval sťažovateľ v postavení spotrebiteľa. Z čl. 291 ods. 1 a čl. 169 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, čl. 6 a 7 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ako aj z rozsudku Súdneho dvora vo veci C-168/05 z 25. októbra 2006 (Mostaza Claro) možno abstrahovať princíp zvýšenej súdnej ochrany spotrebiteľa. Súdom členských štátov Únie bolo k naplneniu tohto cieľa zverené oprávnenie skúmať povahu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách z úradnej moci. Z citovaného rozsudku Súdneho dvora možno zároveň abstrahovať požiadavku na zabezpečenie efektívnej ochrany spotrebiteľa, čoho nevyhnutným predpokladom je aktívny prístup k využívaniu onoho oprávnenia. Vo veci konajúci súd je preto dotknuté vnútroštátne právo povinný interpretovať a aplikovať eurokonformným spôsobom (porovnaj napr. Ústavný súd Českej republiky sp. zn. III. ÚS 1996/13).

15. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k prístupiu na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah. Súdny dvor takisto rozhodol, že vzhľadom na toto znevýhodnené postavenie čl. 6 ods. 1 tejto smernice ustanovuje, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné. Ako vyplýva z judikatúry, ide o kogentné ustanovenie smerujúce k nahradeniu formálnej rovnováhy medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, ktorú nastolila zmluva, skutočnou rovnováhou, ktorá má znovu zaviesť rovnosť medzi zmluvnými stranami. S cieľom zabezpečiť ochranu vyžadovanú uvedenou smernicou môže byť nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom kompenzovaný iba pozitívnym zásahom, nezávislým od samotných zmluvných strán (pozri najmä rozsudky zo 4. 6. 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, bod 22, a zo 17. 5. 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, bod 26, 27, 28 a citovaná judikatúra). Súdny dvor dokonca vyslovil právny názor, podľa ktorého „vzhľadom na povahu a význam všeobecného záujmu, na ktorom sa zakladá ochrana spotrebiteľov, ktorú smernica 93/13 zabezpečuje, jej článok 6 musí byť považovaný za ustanovenie, ktoré je rovnocenné s vnútroštátnymi pravidlami, ktoré v rámci vnútroštátneho právneho poriadku majú právnu silu noriem verejného poriadku“ [rozsudok vo veci C-40/08 zo 6. 10. 2009 (Asturcom Telecomunicaciones SL), bod 52].

16. Vo svetle spomínanej judikatúry sa ústavný súd oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia, v ktorom okresný súd k argumentácii sťažovateľa uviedol:

a) Vo vzťahu k námietke týkajúcej sa miernejšieho posudzovania odôvodnenia odporu v spotrebiteľských veciach konštatoval úplné ignorovanie zákonnej požiadavky vecného odôvodnenia odporu sťažovateľom v predmetnom konaní. V tejto súvislosti poukázal na obsah odporu, v ktorom sťažovateľ vysvetlil dôvody nesplácania úveru, rozporoval úroky z omeškania a náhradu trov konania, pričom nespochybnil, resp. uviedol, že nepopiera žalobcom uplatnený nárok na úroky a istinu. Následne okresný súd uzavrel, že sťažnosť proti uzneseniu o odmietnutí

odporu nemôže nahradiť odpor proti platobnému rozkazu, ktorý by tak stratil svoju podstatu a zmysel. Dopĺňanie vecného odôvodnenia odporu v konaní o sťažnosti proti uzneseniu o odmietnutí odporu nie je možné, ale ani účelné podľa okresného súdu akceptovať. Takýto postup by podľa okresného súdu odporoval podstate inštitútu odporu v zmysle ustanovení zákona o upomínacom konaní. Vzhľadom na uvedené, dodatočné odôvodnenie odporu realizované sťažovateľom až v sťažnosti po uplynutí lehoty na podanie odporu nemohlo mať vplyv na správnosť napadnutého uznesenia. Sťažovateľ bol o následku neodôvodnenia odporu poučený v platobnom rozkaze. V jeho prípade ide teda o osobu právne znalú, ktorej nič nebránilo v tom, aby odpor riadne odôvodnil.

b) K námietkam týkajúcim sa výšky náhrady trov konania v sume 7 885,46 eur okresný súd uviedol, že táto suma pozostáva zo zaplateného súdneho poplatku a trov konania, ktoré sú plne dôvodné a boli vypočítané správne v súlade s platnou vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v platnom znení (ďalej len „vyhláška“), čo okresný súd potvrdil poukazom na vo veci vykonané úkony a ich vyčíslenie. Okresný súd poukázal na argumentáciu sťažovateľa a konštatoval, že z nej nevyplývajú dôvody hodné zreteľa a ani výnimočné okolnosti, pre ktoré by súd mohol aplikovať § 257 CSP.

17. Vzhľadom na obsah vyjadrenia okresného súdu ústavný súd považuje za potrebné vymedziť otázku podstatnú pre svoje rozhodnutie v tejto veci. Otázkou podstatnou pre rozhodnutie v tejto veci nebola otázka možnosti doplnenia dôvodov odporu prostredníctvom sťažnosti proti uzneseniu o odmietnutí odporu, ale otázka, akým spôsobom sa okresný súd vysporiadal v napadnutom uznesení s námietkou nesplnenia procesných podmienok tohto konania predloženou v sťažnosti proti uzneseniu o odmietnutí odporu sťažovateľom. Táto otázka nadobúda svoju relevantnosť o to viac, že v tomto prípade bol nárok žalobcu uplatnený v tzv. zjednodušenom konaní, v rámci ktorého sa pred vydaním rozhodnutia nezisťuje úplný skutkový stav, ale len splnenie procesných podmienok.

18. Povinnosť okresného súdu skúmať neprijateľnosť zmluvných podmienok je stanovená priamo v § 3 ods. 5 písm. b) zákona o upomínacom konaní, podľa ktorého návrh nie je prípustný, ak sa uplatňuje nárok zo spotrebiteľskej zmluvy alebo z iných zmluvných dokumentov súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou, ktoré obsahujú neprijateľnú zmluvnú podmienku, a táto okolnosť má vplyv na uplatňovaný nárok. Nesplnenie procesných podmienok bráni ďalšiemu postupu súdu v konaní. Odrazom tejto skutočnosti je následne § 6 ods. 1 písm. a) zákona o upomínacom konaní, podľa ktorého je súd povinný odmietnuť podaný návrh, ak nie je prípustný.

19. Definíciu nekalej zmluvnej podmienky poskytol Súdny dvor aj vo veci sp. zn. C-807/19, bod 58, v ktorom uviedol, že podľa čl. 3 ods. 1 smernice 93/13 sa zmluvná podmienka považuje za nekalú, ak spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán ku škode spotrebiteľa. Okrem toho čl. 4 ods. 2 a čl. 5 tejto smernice stanovujú požiadavku, aby bola zmluvná podmienka jasná a zrozumiteľná.

20. Okresný súd v rámci svojej obrany poukazuje na nekonkretizovanie neprijateľnej zmluvnej podmienky sťažovateľom v predmetnom konaní, resp. na neprijateľné dopĺňanie námietok odporu prostredníctvom sťažnosti proti uzneseniu o odmietnutí odporu.

21. V tejto súvislosti je potrebné podľa ústavného súdu poukázať na § 15 ods. 1 zákona o upomínacom konaní, ktorý odkazuje na podporné použitie Civilného sporového poriadku. V spojení so skúmaním procesných podmienok konania z § 161 ods. 1 CSP vyplýva pre súdy povinnosť kedykoľvek počas konania prihliadať na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť, pokiaľ tento zákon neustanovuje inak.

22. Z uvedených ustanovení zákonov vyplýva, že povinnosť preskúmať splnenie neprijateľných zmluvných podmienok mal okresný súd počas celého preskúmaného konania a táto povinnosť nie je nijako viazaná na iniciatívu strany sporu, v tomto prípade sťažovateľa ako spotrebiteľa.

23. Uvedená povinnosť okresného súdu plne korešponduje aj ustálenej judikatúre Súdneho dvora, ktorý rozhodol, že s cieľom zabezpečiť úroveň ochrany v súlade s uvedenou smernicou môže byť nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom kompenzovaný iba aktívnym postupom nezávislým od samotných zmluvných strán zo strany vnútroštátneho súdu rozhodujúceho o týchto sporoch (pozri v tomto zmysle rozsudok 27. 2. 2014, Pohotovosť, C-470/12, EU:C:2014:101, bod 40 a citovanú judikatúru). Vnútroštátny súd má *ex offico* posúdiť nekalú povahu zmluvnej podmienky patriacej do pôsobnosti smernice 93/13, a tým odstrániť nerovnováhu medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, hneď, ako je oboznámený s právnymi a so skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel (rozsudky zo 17. 5. 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, bod 29, a z 20. 9. 2018, OTP Bank a OTP Factoring, C-51/17, EU:C:2018:750, bod 87 a citovaná judikatúra, obdobne pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. 9. 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, body 46 a 47). Ústavný súd napokon vo svojej rozhodovacej praxi, rešpektujúc uvedenú judikatúru, v náleze sp. zn. III. ÚS 150/2018 z 15. augusta 2018 vyslovil, že v spotrebiteľských veciach všeobecne uznávaný princíp „*vigilantibus iura scriptae sunt*“ ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa, a irelevantnosť aktivity spotrebiteľa z pohľadu skúmania neprijateľných zmluvných podmienok vyplýva aj z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 166/2023 zo 7. septembra 2023, ktorý sa odvoláva na body 52 a 53 rozsudku Súdneho dvora C-448/17).

24. V rámci judikatúry Súdneho dvora už bola v spotrebiteľských veciach daná jednoznačná odpoveď aj na rozsah, v ktorom sa táto povinnosť súdu bude považovať za splnenú, ktorý je obmedzený definovaním predmetu sporu v podanom návrhu a jeho dôvodoch (pozri rozhodnutie Súdneho dvora vo veci C 511/17, bod 44, ale aj II. ÚS 299/2019 z 20. februára 2020).

25. Predmetom uvedeného konania bol návrh na vydanie platobného rozkazu, ktorého podkladom boli dve zmluvy o úvere a v nich obsiahnuté ustanovenie o predčasnej splatnosti úverov.

26. Okresný súd namietal, že sťažovateľ nepoprel uplatnený nárok vo vzťahu k istine a úrokom, ale len vo vzťahu k úroku z omeškania a trovám konania.

27. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na § 12 ods. 3 zákona o upomínacom konaní, podľa ktorého súd posudzuje vecné odôvodnenie odporu miernejšie, ak je žalovaný spotrebiteľom. Samotné konštatovanie „nepopretia uplatneného nároku“ s prihliadnutím na uvedené ustanovenie zákona nemôže mať rovnaké právne účinky ako uznanie dlhu podľa Občianskeho zákonníka a v spotrebiteľských veciach už vôbec nemôže zbaviť okresný súd zodpovednosti za realizáciu povinností skúmať procesné podmienky konania. Povinnosť súdov *ex offico* preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky v spotrebiteľských zmluvách dokonca aj bez využitia riadneho

opravného prostriedku spotrebiteľom vyplýva napr. aj z uznesenia Súdneho dvora vo veci C-807/19 z 26. 11. 2020, ECLI:EU:C:2020:967, výroku 2, rozhodnutia Súdneho dvora vo veci sp. zn. C 415/11, či nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 166/2021-14 z 20. apríla 2021.

28. V spojení s argumentáciou nedostatku vecného odôvodnenia odporu sťažovateľom okresný súd poukazuje ako na relevantnú aj na skutočnosť, že sťažovateľ je osoba znalá práva.

29. V prípade spotrebiteľských sporov však judikatúra Súdneho dvora nepriznáva tejto okolnosti takúto právnu relevanciu predovšetkým s ohľadom na vyjednávacie pozície dotknutých subjektov. Uvedený záver bol potvrdený aj Súdny dvorom, napr. pozri rozsudok zo 4. októbra 2007, Rampion a Godard, C 429/05, EU:C:2007:575, body 62 a 65, podľa ktorého všeobecná otázka rozsahu preskúmania *ex offio*, ktoré má vykonať vnútroštátny súd, musí byť rozhodnutá bez ohľadu na konkrétne okolnosti každého konania. Vo veci sp. zn. C-511/17, Györgyné Lintner proti UniCredit Bank Hungary Zrt. Súdny dvor za takúto okolnosť označil aj skutočnosť, že sťažovateľka bola v konaní zastúpená právnym zástupcom. Samotnú povinnosť súdov preskúmať nekalé podmienky *ex offio*, t. j. aj bez procesnej aktivity spotrebiteľa, dokonca aj v prípade, ak spotrebiteľ nevyužije opravný prostriedok, resp. nepodá odpor, potvrdil Súdny dvor aj vo svojom rozsudku vo veci C-448/17 z 20. 9. 2018, ECLI:EU:C:2018:745.

30. Povinnosť odôvodniť stručne preskúmanie nekalých podmienok napokon vyplýva nepriamo aj z rozhodnutia Súdneho dvora vo veci sp. zn. C-724/22 či z rozsudku C -137/08 z 9. novembra 2010 (veľká komora), VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659), alebo rozhodnutia C-231/23 z 5. apríla 1993, v ktorom Súdny dvor za relevantné označil rozhodnutie, ktoré „*obsahuje odôvodnenie, ktoré tomuto súdu umožňuje identifikovať podmienky alebo časti podmienok, ktoré boli predmetom preskúmania v rámci prvého konania a dôvody, hoc len v súhrnnej podobe, prečo súd, ktorý rozhodoval v tomto konaní, usúdil, že tieto podmienky alebo ich časti neboli nekalé*“.

31. Z uvedeného vyplýva, že v závislosti od definovania predmetu sporu v preskúmanom konaní bol okresný súd povinný preskúmať aj existenciu neprijateľných zmluvných podmienok súvisiacich so špecifikáciou uplatneného nároku.

32. V danom prípade teda najmä podmienok týkajúcich sa predčasnej splatnosti úverov (podmienkami posudzovania predčasnej splatnosti úveru sa Súdny dvor zaoberal napr. v rozhodnutí C-598/21, C-600/21, C-415/11, C-537/12, C-116/13 atď., pozn.) či vyčíslenia uplatnenej pohľadávky, t. j. istiny i úrokov žalobcom (pozri napr. nálezy ústavného súdu vo veciach sp. zn. II. ÚS 299/2019 z 20. 2. 2020, sp. zn. II. ÚS 320/21 z 9. 2. 2021, sp. zn. I. ÚS 218/2023 z 8. 6. 2023, napr. rozsudok zo 14. 6. 2012, Banco Español de Crédito C-618/10, EU:C:2012:349 rozsudok Súdneho dvora (šiesta komora) z 9. 9. 2021 UK a i. proti Volkswagen Bank GmbH a i. C-33/20 ECLI:EU:C:2021:736), ako aj ďalších podmienok majúcich reálny vplyv na vyčíslenie predmetu sporu (napr. nález III. ÚS 111/2023 z 15. 6. 2023). V opačnom prípade nemožno hovoriť, že v tomto prípade došlo k naplneniu štandardu ochrany spotrebiteľa poskytovaného unijným právom.

33. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením, ktorým súd bez náležitého ústavnoprávne akceptovateľného zdôvodnenia sťažnosť proti uzneseniu o odmietnutí odporu odmietol, došlo k porušeniu sťažovateľovho základného práva na súdnu ochranu zaručeného

v čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

34. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci okresnému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (výrok 2). Okresný súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

35. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti požiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 1 000 eur. V posudzovanom prípade možno konštatované porušenie práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru podľa názoru ústavného súdu v plnej miere kompenzovať zrušením uznesenia okresného súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Ústavný súd preto sťažnosti v časti o zaplatenie primeraného finančného zadost'učinenia nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

36. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 821,20 eur.

37. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky (§ 11 ods. 3 vyhlášky). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur (pre rok 2024 je 228,23 eur) a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur (pre rok 2024 je 13,73 eur). Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 a náhradu za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, vyjadrenie k stanoviskám súdov a zúčastnenej osoby), ku ktorým je potrebné pripočítať 20 % daň z pridanej hodnoty.

38. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. apríla 2024

Robert Šorl
predseda senátu